

**BEVRIJDINGSCONCERT 24 oktober 2015**  
**1945-2015**

1. Fritz Kreisler (1875-1962)  
Prelude en allegro Pugnani  
Olga Artjugina (viool) en Alexandra Ermilova (piano)

Hartelijk welkom, u allen, bij dit Bevrijdingsconcert van alweer de vierde Muzikale oktober Best. Dit festival is elke twee jaar anders, steeds zijn er nieuwe uitvoerenden en nieuwe muziek, maar enkele kenmerken veranderen niet: de sleutelwoorden zijn vrede en vrijheid en het thema is: muziek gaat over grenzen heen: grenzen van tijd, grenzen van landen, van talen, van afkomst. De muziek blijft dus het Leitmotiv want ook daar gaan we over grenzen heen van stijlen en genres: klassieke muziek, volksmuziek, jazz, musical, popmuziek, vanavond krijgt u het allemaal.

Acht jaar geleden was het eerste MOBfestival. Acht jaar, toch niet zo'n lange tijd. Maar wat is er veel veranderd, als we kijken naar de toestand in de wereld: machtsverhoudingen kantelen, we horen over dictators en godsdienstoorlogen. Mensen ontvluchten geweld, onderdrukking en dood in hun eigen land en willen naar andere landen. Terreur kent geen grenzen, de hele wereld ligt open en overal voelt men dreiging van terrorisme.

We klimmen weer omhoog uit de economische crisis, maar onder invloed van internet en sociale media is dat economische landschap totaal veranderd. Gevestigde instellingen blijken bij lange na niet altijd betrouwbaar, grote ondernemingen vallen om, grote namen staan met grote letters in de krant vanwege grote schandalen.

Grenzen vervagen en verdwijnen, andere grenzen worden getrokken. Muren vallen, andere muren worden opgetrokken.

Acht jaar... wat een veranderingen. Maar ook: acht jaar MOB, acht jaar muziek. Muziek kan al die problemen niet oplossen, maar kan wel troosten, helpen en optillen. Het kan een lichtend voorbeeld zijn, want welke grenzen, muren en verschillen er ook zijn, muziek doorbreekt die.

2. Henri Vieuxtemps (1820-1881)  
Caprice  
Petr Pavlov (altviool) solo
3. Camille Saint Saens (1835-1921)  
Rondo capriccioso  
Olga Artjugina (viool) en Alexandra Ermilova (piano)

Sergei Ljapoenov, voor de meesten van ons zal zijn naam niet bekend zijn. Hij was een Russische componist uit de 19<sup>e</sup> eeuw. In 1893 kreeg hij de opdracht om met twee andere musici volksliederen te verzamelen. Ze hebben ongeveer 300 liederen verzameld. Ljapoenov heeft later 30 van deze liederen bewerkt voor piano en zang en veel melodieën heeft hij verwerkt in zijn composities. Na de Russische revolutie is hij in 1923 vrijwillig in ballingschap gegaan, maar de muziek uit zijn vaderland is met hem meegegaan.

Gabriel Fauré, die naam klinkt bekender; we gaan luisteren naar een van zijn liederen, "après un rêve" en daarna hoort u van Giacomo Puccini zijn heel bekende aria "oh mio babbino caro".

Een Rus, een Fransman en een Italiaan. Waarom deze drie bij elkaar? Ze zijn alle drie gestorven in 1924.

Wat gebeurde er nog meer in 1924? In januari stierf de Sovjet-Russische leider Lenin. Ter ere van hem werd de stad Sint Petersburg omgedoopt tot Leningrad. Nu heet de stad weer Sint Petersburg en, zoals velen van ons weten, heeft Olga daar aan het conservatorium gestudeerd, net zoals Alexandra Ermilova, Olga Artyugina en Petr Pavlov. En u weet ook dat drie studenten van het conservatorium tijdens dit MOBfestival ook hier in Best optredens hebben verzorgd. Overigens brak na de dood van Lenin meteen een machtsstrijd uit. Helaas.

Een ander gegeven uit 1924: Adolf Hitler werd veroordeeld voor zijn aandeel in de staatsgreep van 1923 tot vijf jaar gevangenisstraf in de Landsberg-gevangenis. Na negen maanden, in december, kwam hij al weer vrij. Hij had er wel zijn boek “Mein Kampf” geschreven. Een jaar dus vol tegenstellingen.

4. Gabriel Fauré (1845-1924)  
“Après un rêve”  
Petr Pavlov (altviool) en Alexandra Ermilova (piano)
5. Sergei Ljapoenov(1859-1924)  
Lezginka opus 11 nr.10  
Alexandra Ermilova (piano)
6. Giacomo Puccini (1858-1924)  
O mio babbino caro  
Anouk Zwanenberg (zang)

Veel componisten vonden en vinden inspiratie in de volksmuziek van hun land, muziek die vaak eeuwenoud is en mondeling werd doorgegeven. Daarin zit de ziel, het hart van een land, van de mensen en we kunnen erin horen hoe zij leven en hoe de aard is van het land: de Finse winterlandschappen met bossen en meren in de muziek van Sibelius, de hitte en de uitgestrektheid van Argentinië in de tango, de weidsheid van Rusland. Nu dus: muziek uit Rusland, Italië en Roemenië.

7. Mikhail Glinka (1804-1857)  
Drie Russische liederen  
Olga Artjugina (viool), Petr Pavlov (altviool) en Alexandra Ermilova (piano)
8. Francesco Paolo Tosti (1846-1916)  
Marechiaro  
Nicoleta Turliu (zang)
9. Tiberiu Brediceanu 1877-1968  
La Seceris  
Nicoleta Turliu en Odilia Carmen Chirica (zang)

## PAUZE

U gaat nu luisteren naar een aantal muziekstukken: heel bekende zijn erbij: “over the rainbow”, “Surabaya Johnny” van Kurt Weil en Bertold Brecht, de evergreen “we’ll meet again” en een romance van Shostakovitch.

Eerst hoort u de etudes de jazz van Ervin Schulhoff. Grote kans dat u zijn naam niet kent. Hij was een joodse pianist en componist uit Tsjechoslowakije; hij leefde van 1894-1945 en hij speelde onder meer ook jazzmuziek. Daarnaast was hij overtuigd communist. Het zal u duidelijk zijn: volgens de nazi-ideologie mocht Ervin om drie redenen niet bestaan: hij was joods, hij was communist en hij speelde jazzmuziek, volgens de nazi’s “entartete Kunst”. Schulhoff is omgekomen in een concentratiekamp en het is de nazi’s dus gelukt om hem te laten verdwijnen. Maar zijn muziek is blijven bestaan, ondanks ideologie en terreur, die konden ze niet vernietigen.

10. Ervin Schulhoff (1894-1942)  
Etudes de jazz  
Alexandra Ermilova (piano)
11. Harold Arlen (1905-1986)  
“Over the rainbow” (The Wizard of Oz)

- Odilia Carmen Chirica (zang)
12. Kurt Weil (1900-1950)  
Surabaya Johnny  
Nicoleta Turliu (zang)
13. “We’ll meet again”  
Nicoleta Turliu en Odilia Carmen Chirica (zang)
14. Dmitri Sjostakovitch (1906-1975)  
Romance  
Petr Pavlov (altviool) en Alexandra Ermilova (piano)

Muziek zonder emotie, kan dat? Ja, dat kan, maar de toehoorder zal dan toch iets missen. Technisch is het knap, maar het hart ontbreekt. Muziek die een en al emotie is, dat kan zeker, dat kan heel bijzonder zijn: muziek waarbij de uitvoerende zijn of haar totale gevoel legt. Daarbij wordt de toehoorder geraakt. Neem nou Edith Piaf: ze zong haar liederen puur, met die rauwe stem van haar met dat rafelrandje. U hoort nu een van haar bekendste liederen, gezongen door Anouk Zwanenberg: “la vie en rose”. Heel bijzonder want haar nogal korte leven ging helemaal niet over rozen, van het begin tot het einde had ze grote problemen. En toch zong ze ook vol overtuiging: “non, je ne regrette rien”: nergens heb ik spijt van.

15. Edith Piaf (1915-1963)  
La vie en rose (1946)  
Anouk Zwanenberg (zang)

Voor de pauze hebben we Russische en Roemeense volksliederen gehoord. Nu gaan we naar Argentinië. De componist Astor Piazzola heeft zich volop laten inspireren door de volksmuziek van zijn land en hij heeft de nodige tango’s gecomponeerd, waaronder die ene, in Nederland heel bekende: “adiós Noniño”. Hiervoor heeft u bij de etudes de jazz van Ervin Schulhoff ook een tango gehoord; een geliefde muziekvorm dus in Argentinië, maar ook in Oost-Europa.

16. Astor Piazzola (1921-1991)  
“Adiós Noniño”  
Alexandra Ermilova (piano)

Hierna gaat u luisteren naar twee composities van Olga: een muzikale bewerking van het gedicht “Hamlet” van de Russische schrijver Boris Pasternak en daarna “always with me”. Vorig jaar heeft Olga deze compositie cadeau gegeven aan ons eigen Best, ter gelegenheid van 70 jaar bevrijding van het zuiden.

In 2011 heeft Best ook een muziekstuk gekregen, dat was “monument to a universal marriage” van Willem Jeths. Hij componeerde het in opdracht van de gemeente ter gelegenheid van de openstelling van het huwelijk voor mensen van gelijk geslacht.

Toentertijd keek men wat onwennig er tegenaan: een opdracht geven voor een compositie? Oké, een beeld, een plaquette, maar dit is toch niet tastbaar of zichtbaar?

Wanneer we even doordenken (over de grenzen heen van bekend en tastbaar en zichtbaar heen) dan is het iets heel bijzonders. De afgelopen jaren horen we via kranten, TV en radio verontrustend nieuws over terreurgroeperingen; zij veroveren steden en hele gebieden en daarna, onder het mom van “zuivering”, vernietigen ze gebouwen en kunstwerken en verbranden ze boeken. Architectuur, kunst, weg is het. Wat overblijft, is een berg stof en puin.

Maar hoe kun je muziek vernietigen? Je kunt de musicus ombrengen, zoals gebeurd is met Ervin Schulhoff, maar zijn muziek wordt nog steeds gespeeld. Eeuwenoude volksmuziek, uit een tijd dat er

nog geen muzieknotaties bestonden, is mondeling overgeleverd en veel, veel later pas op schrift gesteld. Dus ook vandaag hebben we geluisterd naar Russische, Roemeense en Argentijnse volksmuziek. Muziek kun je niet vernietigen. Wat zijn we in Best geluksvogels: een compositie vanuit een opdracht, een compositie als cadeau gekregen. Bedankt, Willem Jeths en: bedankt Olga!!

17. Olga van der Pennen

Boris Pasternak "Hamlet"

Olga van der Pennen (zang, piano), Olga Artyugina (viool), Petr Pavlov (altviool)

18. Olga van der Pennen

"Always with me"

Olga Artyugina (viool) en Olga van der Pennen (piano)

We zijn weer bijna aan het einde van dit bevrijdingsconcert. Het laatste nummer is het Ave Maria van Caccini. Oh ja, zal de kenner zeggen, want het is een bekende versie van het bekende gebed. De uitvoering van vanavond is echter speciaal: het is de samenvatting van het thema van alle MOBconcerten: muziek gaat over grenzen heen.

Dit Ave Maria is gecomponeerd door de Italiaan Caccini, geboren in 1551 in Italië, de oudste componist van dit concert. Het is bewerkt door de Russische componist Vladimir Vavilov, geboren in 1915, dus 100 jaar geleden, tijdens de Eerste Wereldoorlog en daarna is het dit jaar weer bewerkt door Olga, de jongste componiste, uit Rusland, wonend in Nederland. De uitvoerenden komen uit Nederland, Roemenië en Rusland en we zijn er nog niet, want Petr Pavlov en Alexandra Ermilova zijn geboren in Rusland, opgegroeid in de Russische muzikale traditie, maar ze wonen in Berlijn. Nicoleta Turliu en Odilia Carmen Chirica zijn afkomstig uit Roemenië maar ze wonen in Italië en in Nederland. Anouk Zwanenberg is Nederlandse, Olga Artyugina woont in Rusland. Drie jonge vrouwen die een lied zingen over Maria, een van de beroemdste vrouwen uit de religieuze geschiedenis: in hen kunnen we de vrouw zien als symbool van verbindende kracht. Niet voor niets spreekt men in Rusland over het moederland.

We gaan dus over grenzen heen van tijd en land.

19. Giulio Caccini (1551-1618) – Vladimir Vavilov (1915-1973) 1970 –

Olga van der Pennen 2015

Ave Maria

Drie sopranen Anouk Zwanenberg, Nicoleta Turliu en Odilia Carmen Chirica,

Olga Artyugina (viool), Petr Pavlov (altviool) en Alexandra Ermilova (piano)